

د کووېډ-19 د واکسینو په هکله ځوابونه ترلاسه کړئ

FDA د ټولو هغو کسانو لپاره چې عمر یې 12 کاله یا لور وي د کووېډ-19 فایزر/BioNTech واکسین تصویب کړي دي. دا له وبا سره د مبارزې لپاره په زړه پورې او مهم اقدام دی. **فایزر د کووېډ-19 یوازینی واکسین دی چې د ماشومانو لپاره تصویب شوی دی.** موډېرنا او جانسن اینډ جانسن/جانسین واکسین یوازې د هغو کسانو لپاره تصویب شوی دی چې عمر یې 18 کاله یا لور وي.

د کووېډ-19 واکسین نه یوازې دا چې د ناروغۍ، بستري کېدو او مړینې د مخنیوي لپاره په ښه توګه مؤثر دي¹ بلکې له موږ سره مرسته کوي ترڅو بېرته خپل عادي ژوند ته وګرځو. وروستی، مطالعې څرګندوي چې دا واکسینونه د وایروس د نوو ډولونو پر وړاندې چې تردې دمه پېژندل شوي دي مبارزه کوي² او نورو خلکو ته د وایروس له خپراوي څخه مخنیوی کوي. هغه کسان چې غواړي ځانونه واکسین کړي نه یوازې خپل ځان له وایروس څخه خوندي کوي، بلکې زموږ په ټولنه کې له زیانمنونکو او هغو کسانو سره چې دمګړۍ نشي کولای واکسین وکړي مرسته کوي چې خوندي وي.

آیا که ما مخکې کووېډ-19 لرلی وي، باید واکسین وکړم؟

هو، که تاسو له مخکې څخه هم کووېډ-19 لرلی وي نو بیا هم باید واکسین وکړئ. واکسین له ناروغۍ او په وایروس باندې له بیا اخته کېدو څخه اضافي خونديتوب وړاندې کوي. څېړنې ښيي چې واکسین تاسو د وایروس له بېلابېلو ډولونو څخه په ښه توګه خوندي ساتي. دا په دې مانا هم دی چې واکسین د بدن د طبیعي دفاعي سیستم په پرتله اوږدمهاله دفاعي سیستم چمتو کوي، یا په ناروغۍ باندې له اخته کېدو څخه مخنیوی کوي. واکسین د دفاعي سیستم د پراختیا لپاره په وایروس باندې د اخته کېدو یا د کووېډ-19 ناروغۍ د لرلو په پرتله یوه خوندي او اغېزمنه لاره ده.

له واکسینو وروسته به زه څه ډول جانبي عوارض ولرم؟³

د کووېډ-19 واکسین خوندي او مؤثر دي. اما، د نورو ټولو درملو په شان، ځینې کسان کېدې شي جانبي عوارض ورسره ولري، نو دا مهمه ده چې په دې پوه شئ چې دا عوارض څه دي او کومو شیانو ته باید متوجه اوسئ.

عام جانبي عوارض

تاسو ښايي د یو څو ورځو لپاره ملایم یا متوسط جانبي عوارض ولرئ. دا یو ډول عامې نښې دي چې په بدن کې خونديتوب رامنځ ته کېږي او د بدن دفاعي سیستم فعالیت پیلوي. دغه جانبي عوارض معمولاً په 12-48 ساعتونو کې له منځه ځي. ځینې خلک جانبي عوارض نه لري یا کېدای شي له دویم دوز وروسته له هغو څخه متفاوت جانبي عوارض ولري چې له لومړي دوز وروسته یې لرل. عام جانبي عوارض لرل د دې دلیل نشي کېدای چې تاسو به د کووېډ-19 د mRNA واکسینو دویم دوز نه کوئ. د بشپړ خونديتوب لپاره تاسو دواړو دوزونو ته اړتیا لرئ.

<https://www.cdc.gov/vaccines/acip/meetings/downloads/slides-2021-05-12/04-COVID-Oliver-508.pdf> 1

<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/science/science-briefs/fully-vaccinated-people.html> 2

<https://www.cdc.gov/vaccines/covid-19/info-by-product/pfizer/reactogenicity.html> 3

ستاسو په پاتې ټول بدن کې:

- ساره
- اسهال
- تبه يا د خولې کېدو احساس
- د سر درد
- د عضلاتو درد
- د زړه بدوالی، يا په گېډه کې د ناروغۍ احساس
- ستريا

په مټ کې چېرې چې تاسو ستنه وهلې:

- درد
- سوروالی
- پړسوب

لږعام جانبي عوارض

د ځينو ماشومانو د تخرگ يا غاړې په ساحه کې ممکن د پړسېدلي او نرم لmf غوټه رامنځ ته شي چې (لمفادنوپاتي ورته ويل کېږي).

ځينې کسان ممکن په هغه ځای کې چې واکسين ورته تزريق شوي دي، کېدې شي سرې، خارښتي، پړسېدونکي يا دردناکې دانې ولري، چې معمولاً د کووېډ مټ ورته ويل کېږي. دغه دانې کېدې شي له لومړي تزريق يو څو ورځې يا يوه اونۍ وروسته راڅرگندې شي. که ستاسو ماشوم له لومړي دوز وروسته د کووېډ مټ لري، هغوی بيا هم بايد دويم دوز واکسين وکړي. د خپل ماشوم له ډاکټر څخه وغواړئ چې دغه دانې په انټي هېستامين سره تداوي کړي ترڅو د خارښت په له منځه وړلو کې مرسته وکړي، يا په اسيتامينوفين يا د التهاب ضد په غير استروئيډي درملو سره د درد تداوي وکړي.

د جانبي عوارضو د مدیریت لپاره مرستندوی ټکي

دا غوره ده چې د واکسينو له تطبيق وروسته څومره چې کولای شئ د درد د درمل لپاره صبر وکړئ. د جانبي عوارضو له امله د درد يا ناراحتۍ د رامنځ ته کېدو په صورت کې، له خپل ډاکټر سره له تجویز پرته د درمل اخيستو په هکله خبرې وکړئ، لکه ایبوپروفين يا استامينوفين (چې د تيلينول په نوم مهم يادېږي).

دا ډېره مهمه ده چې د خپل اوږدمهاله ورځني درمل استفادې ته دوام ورکړئ، مگر دا چې ډاکټر درته ويلي وي چې دا کار مه کوئ.

د ستنې وهلو د ځای د درد او ناراحتۍ د کمولو لپاره:

- په هغه ځای باندې پاکه، یخه او لمده د حمام کیسه ومښئ.
- په خپل لاس کار وکړئ يا ورزش ورباندې وکړئ.

له تې څخه د ناراحتۍ د کمولو لپاره:

- ډېرې اوبه وڅښئ.
- داسې سپکې جامې واغوندئ چې گرمي مو پکې ونشي.

کله باید ډاکټر ته زنگ ووهئ

- په ډېری مواردو کې به تاسو یوازې عادي جانبي عوارض ولرئ. خپل ډاکټر یا د روغتیايي پاملرنې چمتو کوونکي ته زنگ ووهئ.
- که د هغه ځای سوروالی یا التهاب چې ستنه مو وهلې ده له 24 ساعته (یا 1 ورځې) وروسته ډېر شي.
- که تاسو د هغو غیر عادي علایمو په هکله اندېښنه لرئ چې تاسو یې ممکن ولرئ، یا په ورته وخت کې له یوه څخه د ډېر واکسینو د ترلاسه کولو له امله د مختلفو جانبي عوارضو په هکله پوښتنې لرئ.
- که تاسو د خپلو جانبي عوارضو په هکله اندېښنه لرئ یا داسې ښکاري چې ستاسو جانبي عوارض له څو ورځو وروسته لا هم ندي ورک شوي.

که تاسو د کووېډ-19 له واکسینو وروسته تر 3 اونیو پورې کومه له دغو نښو څخه ولرئ، په سملاسي ډول ډاکټر ته زنگ ووهئ.

- د زړه غیر عادي ضربان
- بیکه لیدل
- په سینه کې درد
- گیچتوب یا په خبرو کې ستونزه
- بې هوښه کېدل یا شعور له لاسه ورکول
- د لنگیو پړسوب
- نوی یا آسانه پړسوب
- پټیشیا (په پوستکي باندې کوچنۍ سرې دانې)
- د گډې شديده درد چه نه ورکېږي
- د سر شديده درد یا داسې د سر درد چې نه ورکېږي
- د ناروغۍ ناڅاپه حمله
- سا لنډي
- کمزورتیا یا حسي بدلونونه

ډېر لږ داسې پېښېږي چې د واکسینو له تطبیق وروسته دې یو څوک شدید یا جدي جانبي عوارض ولري.⁴

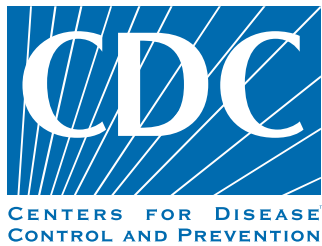
که کوم چا ته اړتیا وي چې په اپنیفرین یا EpiPen® سره یې درملنه وشي یا روغتون ته لاړ شي، حساسیتي غبرگونونه جدي گڼل کېږي. دغه ډول غبرگونونه ته انافیلاکس ویل کېږي، او تقریباً همېشه له واکسینو 30 دقیقې وروسته رامنځ ته کېږي. خلکو ته کېدای شي تنفسي ستونزې، د مخ او ستوني پړسوب، د زړه چټک ضربان، په ټول بدن باندې بدې دانې، یا سرگیچي او کمزورتیا پیدا شي. نو ځکه دا مهمه ده چې له واکسینو وروسته د 15-30 دقیقو لپاره د واکسین په محل کې پاتې شئ، ترڅو ستاسو ډاکټر وکولای شي تاسو وگوري او ډاډ حاصل کړي چې تاسو ښه یاست. د انافیلاکس د تداوی لپاره درمل شتون لري. هر هغه څوک چې د واکسینو له لومړي دوز وروسته انافیلاکسي غبرگونونه ورته پیدا کېږي باید دویم دوز واکسین ونکړي

غیر شدید او ملایم حساسیتي غبرگونونه هم په ندرت سره لیدل کېږي.

هغه حساسیتي غبرگونونه چې بېرني مراقبت یا بستري کېدو ته اړتیا نه لري، غیر شدید، او ملایم حساسیتي غبرگون بلل کېږي. دا ډول غبرگونونه له واکسینو 4 ساعته وروسته رامنځ ته کېږي. په خلکو کې کېدای شي د پوستکي خارش، پړسوب یا د سینې خشاری پیدا شي. که ستاسو ماشوم د کووېډ-19 واکسینو له لومړي دوز وروسته غیر شدید، سملاسي حساسیتي غبرگونونه ولري، هغوی باید دویم دوز واکسین ونکړي، حتی که غبرگون تر هغې کچې شدید هم نه وي چې بېرني مراقبت یا بستري کېدو ته اړتیا ولري.

<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/safety/allergic-reaction.html> 4

د اوږدمهاله جانبي عوارضو چانس ډېر لږ دی.

که تاسو د ټولو واکسينو تاريخچه وگورئ، له واکسينو څخه غوڅ اکثریت جانبي عوارض د واکسينو له کلينيکي آزموينو 30-45 ورځې وروسته رامنځ ته کېږي. له همدې امله FDA له کلينيکي آزموينو وروسته، مخکې له دې چې د بېړنۍ استفادې اختيار ورکړي، لږ تر لږه د 60 ورځو انتظار غوښتنه کوي.

FDA او CDC به د ممکنه جانبي عوارضو څارنې ته دوام ورکړي

دغه واکسين د سرې پټې او بېروکراسۍ په پرې کولو سره په چټکه توگه جوړ شوي دي، پرته له دې چې کونجونه يا د خونديتوب احتياطي تدابير پرې کړل شي. ساينس پوهانو تر يوې لسيزې ډېره موده له تکنالوژۍ څخه په استفادې سره کار کړی ترڅو واکسين جوړ کړي. د نړۍ په کچه د کووېډ-19 مليونونو پېښو ساينس پوهانو ته فرصت ورکړ ترڅو په چټکه توگه وایروس وڅېړي او داسې واکسين جوړ کړي چې خوندي او مؤثر وي. مليونونو خلکو په متحده ايالتونو کې په تاريخ کې د خونديتوب د شديدې څارنې په چوکاټ کې د کووېډ-19 واکسين ترلاسه کړل. FDA، CDC او د واکسينو د اړونده چارو مشورتي کمېټې⁵ په دقت سره له ټولو شته معلوماتو څخه بياکتنه کړې او ډاډمن دي چې واکسين د کووېډ-19 د مخنيوي لپاره خوندي او مؤثر دي. **په کووېډ-19 باندې د اخته کېدو له امله له خطر سره ستاسو د ژوند د مخ کېدو چانس له هغو احتمالي جانبي عوارضو څخه ډېر دی چې کېدی شي له واکسينو څخه رامنځ ته شي.**

متحده ايالتونه د نړۍ په کچه غوره سيستم لري⁶ ترڅو هغه کم جانبي عوارض وڅېړي چې يوازې هغه مهال موندل کېږي چې واکسين په لوړه کچه تطبیق شي. هر کله چې کوم څوک له واکسينو وروسته په ناروغۍ اخته کېږي، CDC عوامو ته د يادې ناروغۍ په هکله راپور ورکوي، که دا ناروغي د واکسينو له امله وي يا نه وي. هرڅوک، يوازې ډاکټران نه، کولای شي له واکسينو وروسته د ناروغۍ په هکله راپور ورکړي. دغه معلومات د واکسينو د نامطلوبو پېښو د راپور د سيستم (VAERS) له طريقه راپور کېږي. دا مهمه ده چې په ياد ولرئ چې که چېرې VAERS د روغتیايي ستونزې په هکله راپور ورکول کېږي، دا په دې مانا نه ده چې ستونزه واکسينو رامنځ ته کړې ده. دا په ساده توگه ساينس پوهانو، د واکسينو د خونديتوب متخصصينو، او ډاکټرانو ته د ټولو هغو احتمالي ستونزه په هکله د خطر زنگ دی چې بايد په ډېر دقت سره وڅېړل شي.

يو مثال چې دغه سيستم څومره ښه کار کوي هغه موندنه وه چې د کووېډ-19 لپاره د جانسن انډ جانسن په واکسينو کې د وينې د لخته کېدو کچه ډېره لږ ده (د ټرومبوسايټوپېنیا له سندورم سره ترومبوس) چې د وينې د لخته کېدو له نورو ډولونه څخه په مختلفه توگه تداوي کېږي. د VAERS سيستم وکولای شول چې نادره جانبي عوارض تشخيص کړي او CDC وکولای شول ډاکټرانو ته د وينو لخته کېدو غوره لارې وښيي. اوس، حتی که کوم چا ته دغه نادر جانبي عوارض پيدا کېږي، ډاکټران کولای شي په اغېزمنه توگه يې درملنه وکړي. دا مهمه ده چې په پام کې ونيسئ جانسن انډ جانسن واکسين د فايژر او مودېرنا له mRNA واکسينو څخه مختلف ډول واکسين دي. د فايژر او مودېرنا واکسينو له 200 مليونه څخه په ډېرو دوزونو کې د وينې د لخته کېدو پېښه نه ده ثبت شوې. فايژر د کووېډ-19 يوازينی واکسين دی چې د ماشومانو لپاره تصويب شوی دی.

د واکسينو د خونديتوب سيستم د مایوکاردېټس (د زړه د عضلې د پړسوب او سوزش) يا پيري کارډېټس (د زړه شاوخوا د غشا د سوزش) راپورونه ترلاسه کړي دي.⁷ دغه روغتیايي وضعيت غير عادي نه دی. مایوکاردېټس او پيري کارډېټس معمولاً د نزلې، لایم ناروغۍ يا حتی د کووېډ-19 په څېر ناروغيو باندې له اخته کېدو وروسته پېښېږي، او درملنه يې کېږي. په متحده ايالتونو کې له هرو 100,000 خلکو څخه 10 تر 20 پورې کسان په کال په مایوکاردېټس باندې اخته کېږي. تر اوسه دا نه ده تشخيص شوې چې د مایوکاردېټس دغه پېښې له واکسينو سره تړاو لري. د امريکې د قلبي ناروغيو اتحاديې په يوه بيانيه کې⁸ له خلکو غوښتنه وکړه چې له دې امله چې راپور شوې پېښې ډېرې کمې او ملایمې دي، د کووېډ-19 واکسينو گټه د دې ډول جانبي عوارضو له خطر څخه ډېره ده.

https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/70/wr/mm7020e1.htm?s_cid=mm7020e1_w 5

<https://www.cdc.gov/vaccinesafety/index.html> 6

<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/safety/myocarditis.html> 7

<https://newsroom.heart.org/news/covid-19-vaccine-benefits-still-outweigh-risks-despite-possible-rare-heart-complications> 8

ماشومان ولې باید د کووېډ-19 لپاره واکسین شي؟

یوه عامه غلط فهمي شتون لري چې ماشومان په کووېډ-19 باندې نه اخته کېږي یا د وایروس له امله د جدي ناروغۍ له خطر سره نه مخ کېږي. دا په داسې حال کې ده چې ځینې ماشومان تر هغې کچې ناروغه کېږي چې په روغتون کې درملنې ته اړتیا لري. لا هم ډېرې خبرې شته چې موږ نه ورباندې پوهېږو چې کووېډ-19 به په اوږ مهال کې په ماشومانو باندې څه ډول اغېزې ولري.

کووېډ-19 له هغو احتمالي خطرو څخه ډېر خطرناک دی چې کېدی شي له واکسینو څخه رامنځ ته شي. ماشومان د لویانو په اندازه له شدیدو او په احتمالي توګه له اوږدمهاله جانبي عوارضو سره مخ کېږي، حتی که په هغوی کې په وایروس باندې د ملوث کېدو پر مهال هېڅ نښې نه وي څرګندې شوې یا یې د خپلې ناروغۍ پرمهال یوازې ملایمې نښې لرلې. ګڼ شمېر ماشومان له ستړیا، سردرد، غیرعادي دردونو، د عضلاتو او مفاصلو له درد، او په حافظه او د معلوماتو په پروسه کولو کې له ستونزو څخه ځورېږي.

د وبا د پیل راهیسې، د اوتا 77,827 ماشومان چې عمرونه یې د 0-18 کلونو ترمنځ دي په کووېډ-19 باندې اخته شوي دي، چې له دې ډلې 683 کسانو ته په روغتون کې د بستري کېدو اړتیا پیدا شوې. د دغه عمر له ګروپونو څخه چې بستري کېدو ته یې اړتیا وه، 74 کسان په ماشومانو کې په څو سیستمه التهابي سندروم (MIS-C) باندې اخته شوي دي. MIS-C یو جدي وضعیت دی چې کېدی شي د مړینې سبب شي.

آیا کووېډ-19 واکسین د مړینې سبب ګرځېدلې دي؟

په متحده ایالتونو کې، د 2020 کال د ډسمبر له 14 څخه د 2021 کال د می میاشتې تر 10 نېټې پورې له 259 ملیون څخه د ډېرو کسانو له جملې څخه چې واکسین یې کړي دي، د واکسینو له امله په مستقیم ډول د مړینې مورد شتون نه لري.⁹

CDC وموندله چې د کووېډ-19 لپاره جانسن اینډ جانسن واکسینو ډېرې لږ او جدي نامطلوبې پېښې لرلې دي — په ډېرو کمو خلکو کې د وینې لخته له ټیټو، پلټلېټونو سره لیدل شوې. هغه مهال، ګڼ شمېر ډاکټران په دې نه پوهېدل چې د وینې د لخته کېدو دغه نادر موارد باید د وینې د لخته له نورو مواردو څخه په متفاوت ډول تداوي کړل شي. له بده مرغه د وینې د لخته کېدو دغه موارد په ورته درملو سره چې د وینې د لخته کېدو نور موارد ورباندې تداوي کېږي، کولای شي ډېر شدید جانبي عوارض رامنځ ته کړي — او یو څو افراد مړه شوي دي — ځکه چې د هغوی د وینې لخته په سمو درملو سره نه وه تداوي شوې. د وینې د لخته او mRNA واکسینو (فایزر او موډېرنا) ترمنځ هېڅ اړیکه شتون نه لري.

د mRNA واکسینو (فایزر او موډېرنا) د جانبي عوارضو له امله هېڅ مړینه نه ده رامنځ ته شوې (حتی ډېر لږ هم). فایزر یواځې واکسین دی چې له 18 کلونو څخه د ټیټ عمره ماشومانو لپاره تصویب شوی دی. د جانسن اینډ جانسن واکسین له 18 کلونو څخه د لږ عمر لرونکو ماشومانو لپاره نه دی تصویب شوی.

<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/safety/adverse-events.html> 9

څوک باید د کووېډ-19 لپاره فایزر واکسین ونکړي؟

د کووېډ-19 لپاره د فایزر/BioNTech واکسین د 12 کلنو او لوړ عمر لرونکو کسانو لپاره تصویب شوي دي. تاسو باید دغه واکسین ونکړئ که چېرې تاسو:

- د واکسینو له لومړي دوز څخه وروسته شدید حساسیتي غبرگون لرلی وي.
- په واکسینو کې د کومو ترکیبي موادو له امله شدید حساسیتي غبرگون ورته پیدا شوی وي.

د کووېډ 19 واکسینو مخکې د خپل ډاکټر سره خبرې وکړئ، که چېرې هغوی ته د کووېډ-19 واکسینو له لومړي دوز وروسته په سملاسي ډول حساسیتي غبرگون پیدا شوی وي، یا د بل ډول واکسینو له امله حساسیتي غبرگون یا د بلې ناروغۍ لپاره د تزریقي درملنې اړتیا ورته پیدا شوې وي، حتی که دغه زیات جدي نه هم وي.

که تاسو د داسې شدید حساسیت سابقه لرئ چې له واکسینو یا تزریقي درملنې سره هېڅ تړاو ونلري، لکه خواړه، کورني حیوانات، زهرلرونکي مواد، چاپیریال، یا لاتیکس حساسیت، تاسو کولای شې واکسین وکړئ. که تاسو د خوارکي درملو له امله د حساسیت سابقه ولرئ یا د شدیدو حساسیتي غبرگونونو کورنۍ سابقه ولرئ.¹⁰

آیا زده کولای شم د کووېډ-19 واکسینو سره په ورته وخت کې نور واکسین هم وکړم؟

کله چې تاسو د کووېډ-19 واکسین کوئ، دا یو ښه وخت دی چې تاسو ډاډ حاصل کړئ چې تاسو او ستاسو ماشوم د نورو واکسینونو لپاره اړدېت یاستئ. د کووېډ-19 او نور واکسین کېدې شي په یوه ورځ ترسره شي که چېرې تاسو په تېرو 14 ورځو کې بل ډول واکسین کړي وي، باید نور د کووېډ-19 د واکسینو لپاره په انتظار کې پاتې نشئ.¹¹ د هر واکسین د جانبي عوارضو په هکله له خپل ډاکټر څخه پوښتنه وکړئ ترڅو تاسو په دې پوه شئ چې څه ته باید متوجه واوسئ. دا ممکنه ده چې تاسو ته په ورته وخت کې له دواړو واکسینو څخه جانبي عوارض پیدا شي.

<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/recommendations/specific-groups/allergies.html> 10

<https://www.cdc.gov/vaccines/covid-19/info-by-product/clinical-considerations.html#Coadministration> 11

آیا زه باید د کووېډ-19 له واکسینو وروسته د جانبي عوارضو په هکله راپور ورکړم؟

که تاسو فکر کوئ چې له واکسینو وروسته جانبي عوارض درته پیدا شوي دي، تاسو کولای شئ د واکسینو د نامطلوبو پېښو د راپور سیستم (VAERS) ته په دې هکله راپور ورکړئ. تاسو همدارنگه کولای شئ له خپل ډاکټر څخه غوښتنه وکړئ چې ستاسو لپاره VAERS ته راپور ورکړي. VAERS له ساینس پوهانو او طبي متخصصینو سره مرسته کوي تر څو د روغتیايي ستونزو هغه غیر معمولي او نامطلوبې بېلگې (چې نامطلوبې پېښې هم ورته وایي) په چټکۍ سره په گوته کړي چې ممکن له واکسینو سره د خونديتوب احتمالي ستونزې څرگندې کړي.

په V-safe کې نوملیکنه وکړئ

V-safe یوه آنلاین وسیله ده چې تاسو ته اجازه درکوي چې د کووېډ-19 له واکسینو وروسته د جانبي عوارضو د لرلو په صورت کې CDC ته خبر ورکړئ. تاسو همدارنگه کولای شئ خبرتیاوې ترلاسه کړئ که چېرې دویم دوز ته اړتیا لرئ. د v-safe په هکله ډېره څه په www.cdc.gov/vsafe کې زده کړئ.

<https://www.cdc.gov/vaccines/covid-19/info-by-product/clinical-considerations.html#Coadministration> 5

<https://www.cdc.gov/vaccinesafety/concerns/multiple-vaccines-immunity.html> 6